

Til Energikommisjonen v/ energikommisjonen@oed.dep.no

24. mai 2022

Skriftlig innspill til Energikommisjonen

Norge har historisk hatt et stort overskudd av ren, fornybar energi. Dette er et gode for norske husholdninger og et viktig konkurransefortrinn for norsk industri. Samfunnsbedriftene støtter at rik og stabil tilgang til fornybar energi fortsatt må være et overordnet mål for norsk energipolitikk.

Dette målet er i dag utfordret. Vi ser nå behov for mer fornybar energiproduksjon og et enda bedre overføringsnett som kan lede energien dit den trengs, når det er behov for den. Tidligere har vi løst slike utfordringer med gode behovsanalyser, styring av forbruk og langsiktige utbygginger av produksjon og nett. Vi har tatt hensyn til vernebehov og benyttet finansieringsmodeller som gir langsiktig og stabil nedbetaling av investeringene. Men nå står vi i en energitransformasjon som utfordrer tidligere modeller. Utfordringen kan spissformuleres i ett ord – «tid». Tilgang til ren energi er nå et konkurransefortrinn for aktører og regioner i en dagsaktuell kamp om arbeidsplasser. Samtidig som det er åpnet for større eksport av norsk energi til andre markeder. Det er sterk konkurranse etter ren energi og overføringskapasitet med ønske om løsninger nå – ikke tiår frem i tid. For å lykkes med transformasjonen må vi derfor åpne for nye tanker og arbeidsmetoder som tillater at vi «skynder oss mindre langsomt». Disse kan kort oppsummeres i tre punkter:

1. *Forskutter utbygging av flaskehalsen i sentral- og regionalnettet*

Vår utbygging av strømmettet har vært styrt av «samfunnsøkonomisk lønnsomhet» med 10 – 20 års perspektiver for nettutbygging. Dagens krav til raske løsninger medfører at vi må tenke nytt der også utbygging av nett i større grad bygger på hva som er «samfunnsmessig rasjonelt». Det vil for enkelte linjer medføre et behov for forskuttet utbygging, også til prioriterte eller klargjorte utbyggingsområder/næringsområder som EU og Hurdalsplattformen tar til orde for. Det er grunn til å minne om at tanken ikke er revolusjonerende, slik har vi også bygget infrastruktur til energioverføring tidligere. Det var da staten gjennom sitt eierskap i Statoil og med et 78 prosent skatteregime tok størstedelen av risikoen og var med på å delvis forskuttere utbygging av gassrørledningsnettverket til et gassmarked under utvikling i Europa. Nå kan staten gjøre det samme på land, for å sikre bedre flyt mellom nord og sør og for å prioritere tilstrekkelig overføringskapasitet til grønn industri under utvikling.

2. *Vi trenger langsiktige, forpliktende mål for energiproduksjon*

Det er ingen «quick-fix» på dagens utfordringsbilde i overgangen fra fossil energi til ny fornybar. Vi har interessekonflikter og det er politiske prioriteringer som kan være både krevende og konfliktfylte. I dag opplever vi at hver stein bokstavelig talt snus i den enkelt utbyggings sak. Det er bra fordi det gir prosjektforbedringer og et godt beslutningsgrunnlag. Men det tar tid og vi kan ikke forvente å utrede oss ut av at noen utbygginger er samfunnsmessig ønsket, men politisk krevende. Vi mener at forpliktende mål for energiproduksjon i et 10, 20 og 30 års perspektiv vil kunne være et nyttig verktøy, slik forpliktende klimamål har vist seg å være. Det kan gi nødvendig overordnet retning for å nå både bærekrafts- og produksjonsmål, når vanskelige beslutninger er påkrevet. Samtidig som et overordnet mål kan utløse bedre, flere og tidligere bruk av verktøy for å nå forpliktelsene.

3. Norge må i sterkere grad sikre egenkontroll og styring i internasjonale forhold

En omlegging til et mer markedsmessig energisystem i Europa har åpnet det nordiske systemet for større prisvariasjoner. Vi opplever EU som en pådriver for den overordnede energi – og klimapolitikken. Hvordan skal - og kan Norge opptre i møte med dette? Vi må i større grad koordinere og bruke våre private og offentlige interesser når vi skal heve vår «norske stemme» i sanntid, mens beslutningsprosessene foregår i EU.

For øvrig har Samfunnsbedriftene Energi følgende synspunkter til vurdering i kommisjonens arbeid:

Perspektiver for utviklingen i kraftforbruket

Det finnes få konkrete prioriteringer for hvordan man skal bruke den norske kraften. Samfunnsbedriftene har i [innspill til strømnnettutvalget](#) påpekt betydningen av en prioritering i Norge. Eksempelvis etter klimagassreduksjoner eller antall arbeidsplasser. Samtidig må dette balanseres mot landets langsiktige energi- og klimapolitiske mål.

Potensialet for samfunnsøkonomisk lønnsom kraftproduksjon

Revideringer av eksisterende vannkraftverk kan føre til positive naturverngrep, som minstevannføring, men medvirker samtidig til mindre vann til kraftproduksjon. Tap av kraftproduksjon et sted, burde ses i et større perspektiv og erstattes av ny produksjon et annet sted for å opprettholde en sterk kraftbalanse. For å gi insentiver til mest mulig samfunnsøkonomisk kraftutbygging - og minst mulig naturtap, oppfordres kommisjonen til å vurdere et arbeid om en overordnet nasjonal kartlegging av ulike energityper opp mot bidrag til kraftproduksjon, natur og klimahensyn.

Det er i tillegg helt vesentlig å effektivisere og forenkle konsesjonsbehandlingen av både nye kraftutbygginger og oppgradering av gamle anlegg, samt tilhørende nettanlegg. Vi må i tillegg ha tilstrekkelige økonomiske incitamenter til at kommuner finner det interessant å ta på seg vertsrollen for disse anleggene.

Perspektiver for forsyningssikkerheten

Situasjonen i kraftmarkedet de siste ti månedene har avdekket svakheter i forhold til forsyningssikkerheten. Et krav om at det norske kraftsystemet skal være rustet for to etterfølgende tørrår vil bidra til å styrke forsyningssikkerheten. Det er vanskelig å se hvordan dette skal gjøres uten å gripe inn med sterke reguleringer i markedet. Eksempelvis kan en sette krav om minimumfylling av magasinene før krafteksport. Men dette vil være svært vanskelig i praksis. En større diversifisering av kraftproduksjonskilder vil utvilsomt være et gunstig tiltak til å bygge opp under forsyningssikkerhet.

Samfunnsbedriftene takker for muligheten til å gi innspill til kommisjonens viktige arbeid og er, selvsagt, tilgjengelig for ytterligere kommentarer og utdypninger i den grad det skulle være behov for dette.

Med vennlig hilsen

Cecilie Bjelland
Direktør Energi